द्यत । एवमग्न्यादयोऽपि सङ्कल्पादुत्पन्नाः । अग्निरङ्गारवज्ज्योतिरङ्गारनिष्ठप्रकाशः । अर्चिर्ज्वाला । मरीचयः सर्व्वत्र प्रसृतप्रभाद्रव्यम् । उदारा उल्वणज्वालाः । तत्सर्व्वं धूमज्वालादिकं सङ्घातरूपं कठिनमभूत् । यथा धूमज्योतिःसलिलमरुतां सन्निपातः क्व मेघ इति । तद्वत् तच्च घनीभूतं वस्तु परमात्मनो वस्तिस्थानमासीत् । वस्तिशब्दार्थश्चाचार्यैर्दर्शितः । मूत्राशयो धनुर्वक्रो वस्तिरित्यभिधीयते ।

अथ समुद्रोत्पत्तिं दर्शयति । "तद्वस्तिमभिनत् [२] । स समुद्रोऽभवत् । तस्मात् समुद्रस्य न पिबन्ति । प्रजननमिव हि मन्यन्ते । तस्मात् पशोर्जायमानादापः पुरस्ताद्यन्ति" इति । यदेतत्संवत्सरपर्य्यन्तस्य वस्तुनः स्रष्टुः परमात्मनो रूपं वस्तिस्थानीयं तस्य भेदमकरोत् । परितो मूत्राशये पूर्णे सति यथा लोके मेहनद्वारात् मुञ्चति तद्वत् । स च प्रभिन्नवस्तिगतो जलसङ्घः समुद्ररूपेण प्रादुरभूत् । यस्मात्समुद्रस्य जलं प्रजननमिव गर्भाशयगतमुदकमिवास्पृश्यं मन्यन्ते । तस्माच्छिष्टाः समुद्रस्य जलं न पिबन्ति । यस्मादस्ति प्रजनने गर्भाशये जलं तस्माल्लोके जायमानात् पशोः पुरस्तादाप एव निर्गच्छन्ति ॥

अथ प्रकृतस्य होतृमन्त्रस्य सृष्टिमाह । "तद्दशहोतान्वसृज्यत । प्रजापतिर्वै दशहोता" इति । ततस्तत् समुद्रपर्य्यन्तं सृष्टं जगत् तत्पश्चाच्चित्तिःस्रुगित्यादिर्दशहोताऽसृज्यत । तन्मन्त्रप्रतिपाद्याकारयुक्तप्रजापतिरेवात्र दशहोता ॥

यथोक्तस्य परमात्मतपसो वेदनं प्रशंसति । "य एवं तपसो